

ПІДТРИМКА УКРАЇНИ ГРУПОЮ СВІТОВОГО БАНКУ ПІСЛЯ ЛЮТОГО 2022 РОКУ

В. Колосова, *центр зовнішньополітичних досліджень НІСД*

Здійснено огляд фінансової підтримки, яку Світовий банк надав Україні після початку повномасштабної агресії рф.

Висновки

1. Після початку повномасштабної агресії рф Світовий банк продовжив реалізацію чинних проектів і разом з урядом України підготував низку нових.
2. Фінансову допомогу Україні сьогодні надають усі організації Групи Світового банку (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародна асоціація розвитку, Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій, Міжнародний центр регулювання інвестиційних спорів), кредитні ресурси та послуги яких надають на пільгових умовах.
3. З початку повномасштабної агресії рф Група Світового банку мобілізувала для України до **50 млрд дол. США** фінансової підтримки ¹. **Понад 39 млрд дол. США** вже надійшли до України, майже все це фінансування надали донори з розвинутих країн (*Додаток*).
4. З лютого 2022 р. Світовий банк здійснював підтримку державного сектора України та сприяв збалансуванню валютно-фінансової позиції України. Протягом 2022–2024 рр. до загального фонду державного бюджету від Світового банку надійшло 2 млрд 63 млн дол. США².

16 грудня 2022 р. Світовий банк оголосив про створення багатостороннього трастового фонду для підтримки уряду України в здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення критично важливих потреб держави в умовах війни та наступне відновлення країни. Цільовий фонд підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF), керівництво яким здійснює Світовий банк, забезпечує скоординований механізм фінансування та підтримки діяльності уряду України в забезпеченні виконання державних функцій та наданні адміністративних послуг, здійсненні заходів допомоги населенню, а також у плануванні й реалізації програми відбудови та реформ в Україні. Фонд також надає ресурси для критично важливої консультативної та

аналітичної роботи у сфері надання допомоги населенню в умовах війни та відбудови країни. Після оголошення зобов'язання уряду Швейцарії щодо установчого внеску та внесків урядів Австрії, Ісландії, Литви, Нідерландів, Норвегії та Швеції початкова загальна сума фонду становила 250 млн дол. США. Канада та Японія пообіцяли підтримати фонд URTF.

Фонд URTF функціонуватиме в рамках загального Фонду мультидонорських ресурсів для функціонування інституцій та інфраструктури України (MRП – МРПІ), який є частиною широкої міжнародної підтримки України та координується Групою Світового банку. Фонд URTF став платформою для мобілізації грантової допомоги міжнародних партнерів, спрямованої на подолання наслідків війни. Декілька проєктів в Україні вже отримали фінансування коштом URTF, зокрема проєкт з відновлення енергетичних ресурсів та підготовки до зими, проєкт «Відновлення основної логістичної інфраструктури та приєднання до мережі» (RELINK) та проєкт «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя» (HEAL).

У рамках реалізації спільних з Банком проєктів, фінансованих URTF, удалося досягти чималих результатів, зокрема: більше як 64 тис. домогосподарств отримали компенсацію за дрібні та середні ремонти житлових будинків і квартир (проєкт з відновлення в житловому секторі HOPE); понад 2,3 млн людей пройшли розширене первинне медичне обстеження (проєкт з підтримки сектора охорони здоров'я HEAL); понад 20 захисних споруд для об'єктів енергетичної інфраструктури перебувають у процесі будівництва (проєкт з підтримки енергетичного сектора Re-PoWER); більше ніж 10 тис. фермерів отримали доступне фінансування за програмою «Доступні кредити 5–7–9 %» (проєкт з підтримки сектора сільського господарства ARISE).

11 вересня 2024 р. стартував перший з проєктів PforR (Programme-for-Results Financing), які, зокрема, частково фінансуватимуть донори через Фонд URTF. Україна та Банк підписали дві кредитні та одну грантову угоду щодо залучення необхідного фінансування для впровадження проєкту «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN) на загальну суму 415 млн дол. США. Ключовими завданнями Проєкту буде підвищення безпеки учнів і поліпшення якості викладання й навчання в закладах загальної середньої освіти та закладах дошкільної освіти. У межах впровадження LEARN коштом URTF передбачено забезпечити учнів новими якісними підручниками за програмами Нової української школи, оновлення освітнього середовища у школах, які є пілотами НУШ, на рівні базової середньої та старшої профільної освіти, сучасними навчальними матеріалами й обладнанням, навчання вчителів та управлінців шкіл, підвищення спроможності державних інституцій до впровадження реформи НУШ, здійснення цифрової трансформації освітніх вимірювань, забезпечення планування розвитку шкільної інфраструктури.

Проекти Світового банку для підтримки України

Проект «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління» (PEACE), що розпочався в червні 2022 р., надав можливість урядові України продовжити підтримку приблизно 13 млн бенефіціарів, включно з 10 млн пенсіонерів, 500 тис. працівників освіти, 145 тис. державних службовців, 56 тис. працівників служби з надзвичайних ситуацій, а також отримувачів соціальної допомоги та ВПО. Проект PEACE складався з позики та грантів, загальна сума яких становила 19,75 млрд дол. США, наданих Світовим банком та іншими партнерами з розвитку.

Додатковий фінансовий пакет для програми PEACE продовжує низку наданих раніше грантів і буде спрямований на підтримку ключових секторів, зокрема систем освіти та охорони здоров'я, виплату пенсій, фінансову допомогу внутрішньо переміщеним особам, підтримку програм соціальної допомоги, фінансування зарплат працівників державного сектора, які надають основні послуги. Додаткове фінансування є продовженням кількох раніше оголошених пакетів для проекту PEACE.

29 червня 2023 р. Рада виконавчих директорів Світового банку схвалила надання Україні позики на підтримку політики розвитку та відновлення розміром 1,5 млрд дол. США. Позика надають під гарантії уряду Японії в рамках Цільового фонду з надання Україні необхідної кредитної підтримки (ADVANCE Ukraine) як невіддільну частину пакета міжнародної підтримки, спрямованої на задоволення фінансових потреб країни у 2023 р.³ Позика підтримуватиме три ключові напрями урядових реформ, спрямованих на пом'якшення наслідків російської навали. По-перше, кошти буде використано на підтримку домогосподарств нещодавно збіднілих сімей та родин переселенців. По-друге, у рамках позики фінансуватимуться реформи, спрямовані на посилення прозорості та підзвітності витрат державних видатків. По-третє, вона допоможе ринкам краще функціонувати як під час, так і після війни.

30 листопада 2023 р. Світовий банк схвалив новий спільний з Україною проект «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності» (INSPIRE).⁴ 4 грудня 2023 р. в Києві було підписано Кредитну угоду із зазначеного проекту.

Проект INSPIRE має на меті забезпечити соціальний захист малозабезпечених та вразливих верств населення України під час та після війни, поліпшити доступ до соціальних послуг і допомоги, а також посилити систему соціальної підтримки. Фінансування проекту здійснювано коштом позики Світового банку розміром 1,2 млрд дол. США з Трастового фонду «Цільовий фонд з надання необхідної кредитної підтримки Україні» (ADVANCE Ukraine) за підтримки уряду Японії. Гроші надходять до загального фонду державного бюджету України.

25 січня 2024 року Європейський Союз та Група Світового банку разом з

Урядом України започаткували роботу Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві (ФЧГК)⁵. Ініціатива спрямована на підтримку малих фермерів, які обробляють земельні ділянки площею до 500 гектарів. Започаткування ФЧГК є важливим елементом другого етапу земельної реформи, який розпочався 1 січня 2024 р.

22 березня 2024 року до державного бюджету України надійшла позика обсягом 230 млн дол. США від уряду Японії в рамках проєкту Світового банку «Екстрений проєкт надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE)»⁶. Кошти було залучено з Цільового фонду сприяння необхідному розширенню кредитування для України (ADVANCE Ukraine).

Проєкт ARISE має на меті підтримку доступу сільгоспвиробників до фінансування через пільгове кредитування (компенсація видатків за програмою 5–7–9 %) та поліпшення доступу малих господарств до фінансування через гранти. Обсяг фінансування проєкту наразі становить 550 млн дол. США, з яких: 500 млн дол. США буде спрямовано на фінансування державної програми «Доступні кредити 5–7–9 %» у 2023–2024 рр. з фокусом на аграрні підприємства; майже 50 млн дол. США передбачено на гранти для малих сільгоспвиробників.

26 березня 2024 р. Рада директорів Світового банку схвалила позику на підтримку політики розвитку «Основи зростання» (Growth Foundations Development Policy Loan – DPL) обсягом 1,5 млрд дол. США⁷. Кошти нададуть під гарантії уряду Японії через Цільовий фонд Світового банку (ADVANCE Ukraine) обсягом 984 млн дол. США та під гарантію Сполученого Королівства на суму 516 млн дол. США.

Гроші спрямовуватимуть на підтримку державного бюджету України та відновлення економіки, фінансування першочергових соціальних і гуманітарних видатків держбюджету. З метою зниження вартості обслуговування кредитних зобов'язань України в рамках позики DPL2024 на найближчі роки, з японських коштів Угодою про позику DPL передбачено капіталізацію відсотків у сумі 99,54 млн дол. США. DPL – це системний проєкт, спрямований на підтримку проведення реформ в Україні, а кошти зараховують до загального фонду державного бюджету єдиним траншем.

30 серпня 2024 р. Світовий банк оголосив про нову програму в секторі освіти загальною вартістю 415 млн дол. США. Програма спрямована на поліпшення початкової та середньої освіти в Україні й охопить один мільйон учнів, учителів та працівників шкіл⁸. У рамках програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN) передбачено заходи, спрямовані на покращення загальних умов безпеки в школах, забезпечення безплатного проїзду для вразливих категорій учнів, проведення навчання вчителів, закупівлю підручників та оптимізацію управління в секторі освіти.

Початкове фінансування програми LEARN містить 235 млн дол. США з

коштів Цільового фонду з надання необхідної кредитної підтримки Україні (ADVANCE Ukraine) Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), 150 млн дол. США з коштів Спеціальної програми відновлення України та Молдови Міжнародної асоціації розвитку (МАР) та 30 млн дол. США від Цільового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF).

11 жовтня 2024 р. Світовий банк схвалив створення фонду фінансового посередництва (FIF) для підтримки України. Таке рішення ухвалила виконавча рада Світового банку⁹. Очікують, що внески у фонд зроблять Сполучені Штати Америки, Канада та Японія. Фонд, яким керуватиме Світовий банк, допоможе виконати зобов'язання країн G7 надати Україні до кінця 2024 р. до 50 млрд дол. США додаткового фінансування.

Україна та Світовий банк поглиблюють співпрацю в реалізації проєктів щодо трансформації української економіки та залучення іноземних інвестицій для відбудови країни після війни.

Зокрема, це проєкт RISE («Проєкт стійкого, інклюзивного та сталого підприємництва»). Світовий банк планує надати Україні позику (PforR) на 1 млрд дол. США та грант (IPF) на 30 млн дол. США на підтримку урядових реформ у приватному секторі. Фінансування спрямовуватимуть на рефінансування програм державної підтримки бізнесу, включно з такими ініціативами, як «Доступні кредити 5–7–9 %» та «єРобота»¹⁰. Також триває підготовка до Конференції з відновлення України (URC-2025), що відбудеться у 2025 році в Римі. Світовий банк працює над підготовкою проєктів для представлення на URC-2025 та візьме активну участь у розпрацюванні досліджень розвитку української економіки в післявоєнний період.

У лютому 2025 р. Світовий банк планує запустити Програму для розпрацювання економічно обґрунтованих інвестпроєктів, що відповідають стратегічним цілям країни – «Ukraine Project Preparation Framework» (PPF).

Додаток

Таблиця

**Мобілізована Світовим банком фінансова підтримка для України
з 24 лютого 2022 року**

Загальна мобілізована Групою Світового банку підтримка на жовтень 2024 р.	\$ 49,899	млрд
Нинішня підтримка		
Світовий банк		
Фінансування на відновлення в умовах надзвичайної економічної ситуації в Україні (<u>ВІЛЬНА Україна</u>)	\$ 2,252	млрд
Додаткова позика на підтримку бюджету – МБРР	\$ 350	млн
Двосторонні гарантії – МБРР:	\$ 134	млн
Нідерланди	\$ 84	млн
Швеція	\$ 50	млн
Грантове фінансування в багатосторонній донорський цільовий фонд (MDTF):	\$ 1,168	млрд
Сполучені Штати	\$ 1	млрд
Сполучене Королівство	\$ 92	млн
Норвегія	\$ 31	млн
Данія	\$ 22	млн
Австрія	\$ 11	млн
Латвія	\$ 6	млн
Литва	\$ 6	млн
Ісландія	\$ 1	млн
<i>Паралельне фінансування від Японії приєднане до позики Світового банку</i>	<i>\$ 600</i>	<i>млн</i>
Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління (PEACE)	\$ 29,416	млрд
<i>Екстрена підтримка державних послуг завдяки проєкту PEACE – MAP на умовах МБРР</i>	<i>\$ 1,008</i>	<i>млрд</i>
<i>Двосторонні гарантії під проєкт PEACE – МБРР:</i>	<i>\$ 3,107</i>	<i>млрд</i>
Сполучене Королівство	\$ 1,95	млрд
Позика Світового банку з Цільового фонду з надання необхідної кредитної підтримки Україні (ADVANCE Ukraine), який підтримує уряд Японії	\$ 1,086	млрд
Данія	\$ 30	млн
Нідерланди	\$ 21	млн
Латвія	\$ 10	млн
Литва	\$ 10	млн
<i>Грантове фінансування в багатосторонній донорський цільовий фонд проєкту PEACE (MDTF):</i>	<i>\$ 24,816</i>	<i>млрд</i>
США	\$ 24,149	млрд
Японія	\$ 470	млн
Німеччина	\$ 52	млн
Іспанія	\$ 50	млн
Фінляндія	\$ 37	млн
Швейцарія	\$ 32	млн
Ірландія	\$ 21	млн
Бельгія	\$ 3	млн
Ісландія	\$ 2	млн

Інше грантове фінансування проєкту PEACE (URTF)	\$ 485	млн
Цільовий фонд підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF)	\$ 1,851	млрд
Нині Фонд URTF підтримує проєкт «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя (HEAL Ukraine)» , Проєкт з відновлення енергетичних ресурсів та підготовки до зими , проєкт «Відновлення основної логістичної інфраструктури та приєднання до мережі (RELINC)» , проєкт «Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей (HOPE)» , «Екстрений проєкт надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE)» та програму «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN) .		
Норвегія	\$ 592	млн
Японія	\$ 473	млн
США	\$ 230	млн
Нідерланди	\$ 225	млн
Швеція	\$ 101	млн
Канада	\$ 86	млн
Швейцарія	\$ 70	млн
Австрія	\$ 32	млн
Республіка Корея	\$ 10	млн
Ісландія	\$ 9	млн
Ірландія	\$ 6	млн
Індонезія	\$ 5	млн
Литва	\$ 5	млн
Бельгія	\$ 3	млн
Латвія	\$ 2	млн
Нова Зеландія	\$ 2	млн
Сполучене Королівство	\$ 1	млн
Внески на підтримку проєкту «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя (HEAL Ukraine)»	\$ 323	млн
МБРР (двостороння гарантія від Іспанії)	\$ 104	млн
Грант від GFF	\$ 10	млн
Співфінансування – позика від Банку розвитку Ради Європи (СЄВ)	\$ 109	млн
Паралельне співфінансування – позика від Експортно-імпортного банку Республіки Корея (КЕХІМ)	\$ 100	млн
Цільовий фонд з надання необхідної кредитної підтримки Україні (ADVANCE Ukraine), що підтримує уряд Японії	\$ 7,188	млрд
Позика на підтримку політики розвитку та відновлення «Екстрений проєкт надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE)»	\$ 1,5	млрд
«Екстрений проєкт надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE)»	\$ 230	млн
Проєкт «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)»	\$ 1,2	млрд
Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління (PEACE)	\$ 1,086	млрд
Позика на політику розвитку «Основи зростання»	\$ 984	млн
Програма «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN)	\$ 235	млн
Невикористаний баланс (під позики МБРР)	\$ 1,953	млрд
Гарантії Сполученого Королівства для позик МБРР	\$ 3	млрд
Позика на політику розвитку «Основи зростання»	\$ 516	млн
Невикористані гарантії	\$ 2,484	млрд
Другий проєкт з передачі електроенергії	\$ 42	млн
Співфінансування через цільовий фонд проєкту від Федерального міністерства економіки та захисту клімату Німеччини	\$ 42	млн

Проект «Зміцнення Фонду часткового гарантування кредитів для малих фермерських господарств в Україні» (грант ЄС)	\$ 11	млн
Внески на підтримку програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN)	\$ 150	млн
Спеціальна програма Міжнародної асоціації розвитку (МАР) для відновлення України та Молдови (SPUR)	\$ 150	млн
Спеціальний переказ через Цільовий фонд одного донора	\$ 1,7	млрд
Інші позики Світового банку (Реструктуризація та діючий портфель)	\$ 1,214	млрд
<i>IFC</i>	\$ 1,443	млрд
<i>MIGA</i>	\$ 111	млн
<i>У рамках підготовки</i>	\$ 2,768	млрд
<i>Кошти, що вже надійшли¹¹</i>	\$ 39,470	млрд

¹ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>

² Див.: URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435

³ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2023/06/29/world-bank-new-1-5-billion-loan-to-ukraine-will-provide-relief-to-households-mitigate-impacts-of-russian-invasion>

⁴ Див.: URL: https://mof.gov.ua/uk/news/world_bank_approved_new_usd_12_billion_social_assistance_project_for_ukraine_inspire-4321

⁵ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/01/25/ukraine-partial-credit-guarantee-fund-in-agriculture>

⁶ Див.: URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_received_usd_230_million_from_japan_under_the_world_banks_project_for_agricultural_recovery-4518

⁷ Див.: URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_will_receive_a_usd_15_billion_development_policy_loan_through_the_world_bank_mechanism_from_japan_and_the_united_kingdom-4523

⁸ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/08/30/strengthening-ukraine-s-primary-and-secondary-education-through-world-bank-support>

⁹ Див.: URL: <https://www.reuters.com/world/europe/world-bank-board-approves-new-ukraine-fund-with-money-us-japan-canada-sources-2024-10-10/>

¹⁰ Див.: URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a87d8d2f-4e5c-401b-9273-a2f9365627b7&title=UkrainaTaSvitoviiBankPosiliatSpivpratsiuZadliaEkonomichnogoVidnovlenniaKrainiTaZaluchenniaInvestitsii>

¹¹ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>